

Piekritība - Ungārija

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesent tika atjaunināta oriģinālvalodas [hu](#) versija. Mūsu tulkotāji pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlējis.

Jau ir pieejami tulkojumi šādās valodās: [en](#).

SATURS

- 1 Vai man prasība ir jāceļ vispārējā tiesā vai specializētajā tiesā (piemēram, darba strīdu tiesā)?
- 2 Ja lieta ir piekritīga vispārējai tiesai (t.i. par lietu izskatīšanu atbild šādas tiesas), kā lai noskaidroju, konkrēti kurā tiesā man ir jāiesniedz prasības pieteikums?
 - 2.1 Vai pastāv atšķirība starp zemākām un augstākām vispārējām tiesām (piemēram, rajona tiesas kā zemākās tiesas un apgabala tiesas kā augstākās tiesas), un, ja, jā, tad kura ir kompetenta manā gadījumā?
 - 2.2 Teritoriālā piekritība (vai par manu lietu ir atbildīga A pilsētas vai B pilsētas tiesa?)
 - 2.2.1 Teritoriālās piekritības pamatnoteikums.
 - 2.2.2 Šī pamatnoteikuma izņēmumi.
 - 2.2.2.1 Kādos gadījumos varu izvēlēties starp tiesu pēc atbildētāja dzīvesvietas (atbilstoši pamatnoteikumiem) un citu tiesu?
 - 2.2.2.2 Kādos gadījumos man prasība ir jāceļ citā tiesā nevis pēc atbildētāja dzīves vietas (atbilstoši pamatnoteikumiem)?
 - 2.2.2.3 Vai tiesas procesa dalībnieki var vienoties par kompetento tiesu, kas citādi nebūtu kompetenta šajā procesā?
- 3 Ja kompetenta ir kāda speciāla tiesa, kā var noteikt, tieši pie kuras tiesas būtu jāvēršas?

1 Vai man prasība ir jāceļ vispārējā tiesā vai specializētajā tiesā (piemēram, darba strīdu tiesā)?

Saskaņā ar Likumu par tiesu organizāciju un administrāciju Ungārijā darbojas tikai viena veida specializēta tiesa: administratīvā un darba tiesa, kas izskata darba un administratīvās lietas. Lietas, kas nav darba vai administratīvās lietas, ir vispārējās piekritības tiesu kompetencē. Pat ja specializētā tiesa izskata lietu, apelācijas sūdzības neizskata specializētā tiesa, bet gan vispārējās piekritības tiesa, proti, apgabaltiesa (*törvényszék*), kurai ir jurisdikcija teritorijā, kurā atrodas administratīvā un darba tiesa.

Administratīvo un darba tiesu kompetencē ir lietas par administratīvo lēmumu pārskatīšanu, kā arī par darba strīdu un tamlīdzīgu tiesisko attiecību jautājumiem. Šādās lietās izskatāmie administratīvie lēmumi var būt šādi: lēmumi, ko par oficiāliem jautājumiem ir pieņēmusi iestāde vai iestādes vadītājs saskaņā ar Likumu par vispārējiem administratīvā procesa noteikumiem; tādu rīkojumu izpilde, kas izdoti oficiālu līgumsaistību pārkāpumu rezultātā; saistoši pašvaldību lēmumi un citu iestāžu, organizāciju vai personu lēmumi, kurus saskaņā ar citiem tiesību aktiem var izskatīt atbilstoši noteikumiem, kas piemērojami administratīvo lietu izskatīšanai.

Lietas par darba un tamlīdzīgu tiesisko attiecību jautājumiem, cita starpā ir lietas par prasību izpildi saskaņā ar darba tiesībām, vai lietas, kas izriet no darba civildienestā, darba valdībā un valsts sektorā, vai lietas par kooperatīvu dalībnieku attiecībām saistībā ar dienesta un nodarbinātības pienākumiem. Prasījumu saskaņā ar tiesību aktiem, kas reglamentē attiecības starp darbiniekiem un darba devējiem un ir tieši saistītas ar nodarbinātību, izpildi var arī panākt tiesvedībā par darba strīdiem. Administratīvo un darba

tiesu jurisdikcija ietver arī administratīvos lēmumus, kas pieņemti darba un darba drošības inspekciju kontekstā, lēmumus attiecībā uz Nozares sociālā dialoga komitejas izveidi, dalību tajā un tās ietvaros realizētajām pilnvarām, administratīvos lēmumus, ko pieņēmusi valsts nodarbinātības iestāde saskaņā ar Likumu par nodarbinātības veicināšanu un bezdarba pabalstiem, kā arī sociālā nodrošinājuma jomā pieņemto lēmumu izskatīšanu tiesā. Šajos jautājumos administratīvās un darba tiesas darbojas saskaņā ar administratīvo lietu izskatīšanas noteikumiem.

2 Ja lieta ir piekritīga vispārējai tiesai (t.i. par lietu izskatīšanu atbild šādas tiesas), kā lai noskaidroju, konkrēti kurā tiesā man ir jāiesniedz prasības pieteikums?

2.1 Vai pastāv atšķirība starp zemākām un augstākām vispārējām tiesām (piemēram, rajona tiesas kā zemākās tiesas un apgabala tiesas kā augstākās tiesas), un, ja, jā, tad kura ir kompetenta manā gadījumā?

Saskaņā ar Likumu par tiesu organizāciju un administrāciju pirmajā instancē spriedumus pieņem rajona tiesas (*Járásbíróság*) un apgabaltiesas. Visas prasības, kas saskaņā ar tiesību aktiem nav jāceļ apgabaltiesās, ir rajona tiesu kompetencē. Apgabaltiesu kompetencē ir šādas prasības:

- a) prasības par īpašumtiesībām, kuru vērtība pārsniedz 30 miljonus Ungārijas forintu, izņemot prasības par īpašumtiesībām, kuras izriet no laulāto attiecībām, ja tās iesniedz vienlaicīgi ar tiesvedību vai tādas tiesvedības gaitā, kas notiek ar laulāto attiecībām saistītos jautājumos;
- b) prasības par kompensācijas saņemšanu par zaudējumiem, ko nodarījušas personas, pildot savus oficiālos pienākumus valsts pārvaldē;
- c) strīdi par autortiesībām un saistītām tiesībām, tostarp prasības par tiesību izpildi un izmaksu segšanu kopīgas likumīgas pārvaldības ietvaros, kā arī prasības, kas attiecas uz rūpniecisko īpašumu, un lietas par tiesībām, kas noteiktas Civilt kodeksa 86. panta 3. un 4. punktā;
- d) prasības saistībā ar starptautiskiem preču pārvadājumu un transporta līgumiem;
- e) noteiktas prasības saistībā ar uzņēmumiem;
- f) noteiktas apgabaltiesā reģistrētas prasības, kuras saistītas ar organizācijām, kas nav uzņēmumi;
- g) prasības par tādu civiltiesisku prasījumu izpildi, kuri izriet no indivīdu tiesību pārkāpumiem, tostarp prasības par kompensācijām saistībā ar šādiem pārkāpumiem, ja tās iesniedz vienlaicīgi ar tiesvedību vai tādas tiesvedības gaitā;
- h) prasības par tiesiskajām attiecībām, kas izriet no vērtspapīriem;
- i) prasības par labojumiem presē.

Apgabaltiesas ne vien izskata lietas pirmajā instancē, bet arī pieņem spriedumus otrajā instancē attiecībā uz apelācijas sūdzībām par rajona tiesu un administratīvo un darba tiesu spriedumiem.

Tiesību aktos noteiktos gadījumos apelācijas apgabaltiesas (*Itélőtábla*) lemj par tiesību aizsardzības līdzekļu piemērošanu pret rajona tiesu un apgabaltiesu pieņemtiem lēmumiem, kā arī izskata citas lietas, kas tām nodotas to kompetences ietvaros. Ungārijas augstākās instances tiesa ir Ungārijas Augstākā tiesa (*Kúria*). Augstākā tiesa tiesību aktos noteiktos gadījumos izskata pieteikumus par tiesību aizsardzības līdzekļu piemērošanu pret apgabaltiesu un apelācijas apgabaltiesu spriedumiem, pārsūdzības pieteikumus, kā arī kolīzijas starp pašvaldību rīkojumiem un citiem tiesību aktiem un atceļ šādus rīkojumus. Turklāt Augstākā tiesa konstatē gadījumus, kad pašvaldības nepilda tiesību aktos noteiktos pienākumus, un izskata citas lietas, kas ir to kompetencē.

2.2 Teritoriālā piekritība (vai par manu lietu ir atbildīga A pilsētas vai B pilsētas tiesa?)

2.2.1 Teritoriālās piekritības pamatnoteikums.

Kopumā tiesai, kuras jurisdikcijas teritorijā dzīvo atbildētājs, ir jurisdikcija izskatīt visas lietas, kurās citai tiesai nav noteikta ekskluzīva kompetence (vispārējā piekritība). Ja atbildētāja dzīvesvieta atrodas ārpus Ungārijas, jurisdikcija tiek noteikta atbilstoši atbildētāja uzturēšanās vietai. Ja atbildētāja uzturēšanās vieta nav zināma vai tā atrodas ārvalstīs, tad tiek ņemta vērā atbildētāja pēdējā dzīvesvieta Ungārijā. Ja to noskaidrot nav iespējams vai arī atbildētājam šādas dzīvesvietas nav bijis, jurisdikciju nosaka atbilstoši prasītāja dzīvesvietai vai arī, ja tādas nav, tad atbilstoši prasītāja uzturēšanās vietai. Ja darbavieta un dzīvesvieta neatrodas vienā un tajā pašā ģeogrāfiskajā apgabalā, pēc atbildētāja pieprasījuma, kas veikts vēlākais lietas pirmajā sēdē, tiesa lietu nodod izskatīšanai un sprieduma pieņemšanai tai tiesai, kurai ir jurisdikcija apgabalā, kur atrodas atbildētāja darbavieta.

Ja prasība tiek celta pret juridisku personu, vispārējo jurisdikciju var noteikt atbilstoši juridiskās personas juridiskajai adresei vai tās organizācijas juridiskajai adresei, kurai ir tiesības šo personu pārstāvēt. Šābu gadījumā par juridiskās personas juridisko adresi

uzskatāma tās darījumdarbības veikšanas vieta. Ja juridiskās personas juridiskā adrese ir Budapeštā, taču tās darbība aptver arī Peštas rajona teritoriju, tad lietu izskata tiesa, kurai ir jurisdikcija Peštas rajonā. Ja juridiskās personas juridiskā adrese neatrodas Ungārijā, tad jurisdikcija attiecībā uz Ungārijā reģistrētas juridiskas personas iesniegtām prasībām tiks noteikta atbilstoši šās juridiskās personas juridiskajai adresei. Ja prasītājs ir Ungārijas fiziska persona, jurisdikciju nosaka vai nu atbilstoši prasītāja dzīvesvietai, vai arī, ja tas nav iespējams – viņa uzturēšanās vietai.

Nosakot jurisdikciju attiecībā uz prasībām, kas celtas pret organizācijām bez juridiskas personas statusa, attiecīgi piemēro noteikumus, kas attiecas uz juridiskām personām.

2.2.2 Šī pamatnoteikuma izņēmumi.

2.2.2.1 Kādos gadījumos varu izvēlēties starp tiesu pēc atbildētāja dzīvesvietas (atbilstoši pamatnoteikumiem) un citu tiesu?

Visos gadījumos, kad nav noteikta citas tiesas ekskluzīvā kompetence, prasītājs pēc saviem ieskatiem un izpildoties noteiktiem priekšnoteikumiem, kas ir ietverti Civilprocesa noteikumos, var celt prasību citā tiesā atbilstoši Civilprocesa noteikumiem, nevis vispārējās piekritības tiesā attiecībā uz atbildētāju.

Piemēram, prasībās par īpašuma jautājumiem, tāda tiesa, kuras teritorijā atbildētājs uzturas paredzami ilgu laika posmu (piem., kā darbinieks vai students), arī uzskatāma par kompetentu. Ungārijas Bruņoto spēku un citu bruņoto spēku neprofesionālu dalībnieku gadījumā tiesas jurisdikciju nosaka atbilstoši personas pastāvīgajai dienesta vietai. Jurisdikciju atbilstoši šādiem apsvērumiem nevar noteikt tādu atbildētāju gadījumā, kuriem nav rīcībspējas dalībai tiesvedībā.

Ar īpašumu saistītas prasības pret atbildētāju, kuram Ungārijā nav ne dzīvesvietas, ne uzturēšanās vietas, var iesniegt arī tiesā, kurai ir jurisdikcija teritorijā, kur atrodas īpašums, kas ir tiesvedības strīdus priekšmets, vai arī kur atrodas atbildētāja apķīlājams īpašums. Ja attiecīgais īpašums sastāv no prasījuma, tad prasību var iesniegt apgabalā, kur atrodas atbildētāja parādnieka dzīvesvieta, vai, ja prasība ir attiecināma uz objektu, to var iesniegt arī vietā, kur atrodas šāds objekts.

Tiesās, kurām ir jurisdikcija prasītāja dzīvesvietas teritorijā, var iesniegt arī prasību par uzturēšanas līdzekļu, pabalstu un citu regulāru pabalstu saņemšanu.

Tiesās, kurām ir jurisdikcija bērna dzīvesvietas teritorijā, var iesniegt arī prasību par bērna aizgādību.

Prasību, kas attiecas uz nekustamā īpašuma īpašumtiesībām vai valdījuma tiesībām vai citām tiesībām nekustamajā īpašumā, vai arī uz tiesiskām attiecībām, kas saistītas ar nekustamo īpašumu, var iesniegt tiesā, kurai ir jurisdikcija teritorijā, kur atrodas nekustamais īpašums.

No uzņēmējdarbības organizāciju veiktiem darījumiem to darbības jomās izrietošas prasības arī var iesniegt tiesā, kurai ir jurisdikcija teritorijā, kur darījums ticis noslēgts vai izpildīts.

Prasības par zaudējumu atlīdzību var iesniegt tiesā, kurai ir jurisdikcija atbilstoši vietai, kur zaudējumi radušies.

Prasības, kas saistītas ar vekseļu darījumiem, var iesniegt tiesā, kurai ir jurisdikcija vietā, kur jāveic maksājums.

Kopīgu prasību var iesniegt pret sekundāro parādnieku un galveno parādnieku vai debitoru arī tiesā, kas ir kompetenta izskatīt lietu pret parādnieku uz jebkādu tādu apsvērumu pamata, ar kuriem tiek noteikta jurisdikcija. Ja persona ceļ prasību par starp divām citām pusēm notiekošas tiesvedības priekšmetu vai priekšmeta daļu, tiesa, kuras kompetencē ir minētā tiesvedība, uzskatāma par kompetentu arī attiecībā uz jebkādas citas prasības izskatīšanu, kuru šāda persona nolūkā izpildīt savu prasījumu var celt pret notiekošās tiesvedības pusēm.

2.2.2.2 Kādos gadījumos man prasība ir jāceļ citā tiesā nevis pēc atbildētāja dzīves vietas (atbilstoši pamatnoteikumiem)?

Tiesību aktos var būt noteikti gadījumi, kas konkrētā lietā paredz ekskluzīvu kompetenci konkrētai tiesai. Šis noteikums attiecas uz, piemēram, turpmāk uzskaitītajiem gadījumiem.

Ja tiek apstrīdēts tāds administratīvais lēmums, kas attiecas uz ierašanos un uzturēšanos Ungārijas teritorijā, jurisdikcija tiek noteikta atbilstoši attiecīgās pirmās instances administratīvās iestādes atrašanās vietai. Ja tādējādi jurisdikciju noteikt nav iespējams, Budapeštas Administratīvajai un darba tiesai ir ekskluzīva kompetence.

Ja pirmās instances administratīvajai iestādei ir jurisdikcija visā valsts teritorijā, ar atsevišķiem izņēmumiem ekskluzīva kompetence ir Budapeštas Administratīvajai un darba tiesai.

Gadījumos, kad prasība celta par izpildes izbeigšanu vai ierobežošanu, ekskluzīva kompetence ir tiesai, kas izdevusi izpildes rīkojumu. Ja izpildes rīkojumu izdevusi apgabaltiesa, administratīvā un darba tiesa vai civiltiesību notārs, ekskluzīva kompetence ir tiesai, kurai ir jurisdikcija parādnieka dzīvesvietas teritorijā.

Prasības par ģpašuma atbrīvošanu izpildes ietvaros ir tās rajona tiesas ekskluzīvajā kompetencē, kurai ir jurisdikcija teritorijā, kur ģpašums ir apķīlāts.

2.2.2.3 Vai tiesas procesa dalībnieki var vienoties par kompetento tiesu, kas citādi nebūtu kompetenta šajā procesā?

Ja vien tiesību aktos nav noteikts citādi, ar ģpašumu saistītās lietās puses var konkrētai tiesai piešķirt jurisdikciju izskatīt pušu faktisku strīdu vai citu strīdu, kas var izrietēt no konkrētajām tiesiskajām attiecībām. Puses par lietas jurisdikciju var vienoties rakstiski, mutiski vai ar rakstisku apliecinājumu veidā, kas atbilst uzņēmējdarbības praksei, kura nodibināta starp pusēm, vai arī starp pusēm, kas iesaistītas starptautiskajā tirdzniecībā — atbilstoši tirdzniecības praksēm, kuras pusēm ir zināmas vai kurām vajadzētu būt zināmām un kuras ir vispārzināmas, un kuras konkrētajā jomā regulāri pielieto puses, kas noslēdz līgumu, kurā ietilpst šāda jurisdikcijas klauzula. Puses nevar izvēlēties jurisdikciju lietās, kuru izskatīšanas ekskluzīvā kompetence konkrētai tiesai ir noteikta tiesību aktos. Ja vien tiesību aktos nav noteikts citādi vai puses nav vienojušās citādi, izraudzītajai tiesai ir ekskluzīva kompetence. Jurisdikcijas klauzula attiecas arī uz tiesību pārņēmējiem. Ja jurisdikcija tiek noteikta līguma vispārējo noteikumu ietvaros, pēc atbildētāja pieprasījuma, kas sniegts vēlākais tiesvedības pirmajā sēdē, tiesa, kurai tika piešķirta jurisdikcija, nodod lietu izskatīšanai un sprieduma pasludināšanai tiesā, kurai ir jurisdikcija atbilstoši tiesību aktu pamatnoteikumiem.

Ar ģpašumu saistītās lietās puses jurisdikciju nevar nodot Budapeštas Galvaspilsētas apgabaltiesai un Budapeštas Piepilsētas apgabaltiesai jomās, kuras ir apgabaltiesu kompetencē, un Peštas Centra rajona tiesai jomās, kuras ir rajona tiesu kompetencē, lai izskatītu pušu faktisku strīdu vai citu strīdu, kas var izrietēt no konkrētajām tiesiskajām attiecībām.

3 Ja kompetenta ir kāda speciāla tiesa, kā var noteikt, tieši pie kuras tiesas būtu jāvērsas?

Administratīvās un darba tiesas ir vienģgās Ungārijā darbojošās specializētās tiesas. Piemēram, darba strīdu lietās ekskluzīva kompetence ir administratīvajai un darba tiesai, kuras jurisdikcijas teritorijā ietilpst darba devģja juridiskā adrese vai arī kur atrodas darba devģja filiāle, kurā darbinieks saskaņā ar darba lģgumu veic vai veica darba pienākumus.

Administratīvajos procesos, ja vien nav noteikta citas tiesas ekskluzīvā kompetence vai nav piemģrojamas citas tiesību aktu normas, jurisdikcija tiek noteikta atbilstoši attiecģgās pirmās instances administratģvās iestādes atrašanās vietai. Ja pirmās instances administratģvās iestādes jurisdikcija ietver vairākus apģabalus (tostarp galvaspilsģtu), jurisdikciju ar atsevišķiem izņģmumiem nosaka atbilstoši prasģtģja dzģvesvietas adresei Ungārijā vai arī, ja tas nav iespģjams, atbilstoši viņa uzturģšanās vietai, savukģrt juridisko personu vai organizģciju bez juridiskas personas statusa gadģjumā kompetentģ tiesa ir tiesa, kurai ir jurisdikcija teritorijā, kur atrodas organizģcijas juridiskģ adrese Ungārijā. Ja administratģvais lģmums, kura pārskatģšana tiek pieprasģta, attiecas uz tiesģbām vai pienģkumiem, vai attiecģbām saistģbā ar nekustamo ģpašumu, prasģba ir jāiesniedz tiesā, kurai ir jurisdikcija teritorijā, kur atrodas nekustamais ģpašums. Ja pārskatģmais administratģvais lģmums attiecas uz paziņojumu vai atģlauju, vai arī uz tģdu darbģbu, kas saistģta ar šģdu paziņojumu vai atģlauju, kompetentģ tiesa ir tiesa, kurai ir jurisdikcija teritorijā, kur tiek vai tiks veikta minģtģ darbģba. Ja pirmās instances administratģvajai iestģdei ir jurisdikcija visģ valsts teritorijā, ar atsevišķiem izņģmumiem ekskluzģva kompetence ir Budapeštas Administratģvajai un darba tiesai.

Šģs lapas versģju savģ valodģ uztur attiecģgais Eiropas Tiesiskģs sadarbģbas tģkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisģjas dienestģ. Varbģtģjģs izmaiņas, ko oriģģnģlģ ieviesušas kompetentģs valsts iestģdes, iespģjams, nav atspoguģotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskģs sadarbģbas tģkls, ne Eiropas Komisģja neuzģemas nekģdu atbildģbu par šģjģ dokumentģ ietvertģ vai minģto informģciju vai datģiem. Lģdzam skatģt juridisko paziņojumu, lai iepazīģtos ar autortģģģbu noteikumiem, ko piemģro dalģģvalstģ, kas ir atbildģga par šģo lapu.

Lapa atjaunģnģta: 10/11/2015